

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 2. Quid ex hoc loco Patre probarint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

tantis arguendam sufficiunt. Interim & hoc obseruandum est. Poffe etiam in homine minime molli, metu illius hominis oriri. si atrocia tormenta subeunda sint, si ab illis cogitandis animus non abducatur, sed imaginatio- ne, ac toto mētis intuitu in his meditandis fixus hæreat, consolationes internas non habeat, aut non admittat, alias multas tristitiæ causas videat, tenera & nobili sit corporis constitutione, & fortiter contra cohortem rerum tristium obluetur. quæ omnia in passione Christi Patres & interpretes considerent. Ego in eo peto, ut dicam, in metu sponte assumpto non esse molliorem, sed quod ille maior est, eo robustior a- nimæ patientiam, & portentosam esse, sponte tristitias tolerantem. Deinde vel ex eo solo Caluini argumento deestabilem apparere eius hæresin, qui Christi metum cum timore hominum mortis horrore pauen- tiam confert. Necessè est, ut Christum iudicaret, non sponte suum, sed vi timoris in illam tristitiam abreptum. Ideoque timor ad tempus succubuisse.

§. 10. Cum exitu, seu damnationis metu Christum petulculum calumniatur, multo grauiorem maiestati illius homo nefarius iniuriam infert. Non enim Chris- tus damnationem metuit. Se enim Dei filium, & ele- ctum sciebat. Idque ab omnibus Prophetis prædictum. Si igitur damnandum se putauit, aut damnationem timuit, nec scientiam de regno suo, nec fidem habuit. Nec quicquam sapientiæ est in responso Caluini. [In præputiæ, inquit, solutio. quum diuinæ maledictionis horrore percussus est Christus: sic tactum fuisse sen- sam carnis, ut fides illa esset, & incolumis maneret.]

Illum iam errorem omitto, quod Christo beato fi- dem tribuit non credebatur, sed videbatur, sciebat: Hoc vergo. Stantopere timuit æternæ mortis abyssum, eamque deprecatur, putauit igitur eius periculum esse. Non ergo fidem tenebat de sua salute, aut scientiam certissimam. Si illa dubitatione tactus est carnis sensus, etiam fides & scientia vacillarunt. Nam carnis nomi- ne, non carnem, aut carnis sensus, & facultates, sed ip- sam rationem, & liberum arbitrium Christi intelli- gendum est: Hoc enim percipitur, quod deprecatur. Horret voluntas, & tristatur ob damnationem: quia ratio eam vi iam instatē apprehendit. Mens pericu- li esse iudicat, & quia tanta est trepidatio, aut dubitat, aut euentura putat, quæ timet, ideo enim deprecatur. Non autem potest, consistere cum tanta dubitatione, & trepidatione fides. Quemadmodum in illo fides non est, qui dubitat an Christus sit natus Messias, dum enim sic carnis sensus tangitur, etiam fides omittitur.

Quomodo vero horribilis exitus abyssus metu, & anxietate eum duriter cruciauit, quomodo precatur, ut Deum ab eo gurgite eriperet? Aliud verba probant. Impossibile est, transire a me calix iste. & vers. 42. Pater mi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum fiat voluntas tua. Quam sceleratum autem sit, dicere: Christum iudi- cante, non potuisse transire calicem damnationis nisi biberet illum, & id patri reliquisse, facile ex eo colli- gere licet. Quod possibile non fuit, ut biberet illum: non enim possibile fuit damnari Christum.

Quin Caluinus secū ipse pugnat. Nam in his pre- cibus aliquam discessionem a Dei arbitrio concedit. Sed primū hic queri potest, quomodo ab omni vi- tio pura fuerit eius voluntas, quæ tamen cum Dei vo- luntate non congruebat. Nā si vnica boni & æqui re- gula est Dei voluntas, sequitur affectus omnes, qui ab ea dissident, esse vitiosos. Respondeo quāuis hæc vera sit æstudo, & formare nostris omnes affectus ad Dei arbitrium: esse tamen quandam obliquæ dissensionis speciem: quæ culpa caret, neq; in peccatū imputatur: quemadmodum si quis tranquillū & florētē Ec- clesiam statim exspectat, si cupiat ærumnis liberatos esse Dei filios, sublatis ē medio omnes superstitiones, re-

pressam impiorum libidinem ne quid noceant. Hæc quum per se recta sunt, rite possunt a fidelibus expecti: quāuis aliter Deo placeat, qui vult filium suum re- gnare inter hostes, suos exerceri sub cruce fidei, & Eu- angelii victoriam contrariis satanæ machinationibus illustrari: Videmus ut pia sint vota, quæ in speciem a Dei voluntate discrepant, quia non exacte semper, vel scrupulose a nobis inquiri vult Deus, quid statuerit: ple, sed quod pro sensus nostri capta oprabile est, fla- gitaria se permittit.] Iudicio igitur Caluini oratio Christi non omnino cū diuinā voluntate cōueniebat; at si damnationē deprecatus est, nulla erat, ne in spe- ciem quidem discrepantia. Noluit enim filium suum damnari pater. Quod vero addit hos affectus etsi lon- gius excutirent, quam oportet, non fuisse vitiosos, non posse nos in hac naturæ corruptione perspicere feruorem affectuum cum temperie, qualis in Christo fuit; sed huc dandum esse honorē filio Dei, ne eum ex nobis æstimemus, non excusat Christum, sed sese accu- sat. Ille enim Christum ex hominib; æstimat. Nam cū Mose, cum Paulo eum comparat. [Neq; enim fideles in fundendis precib; semper ad speculanda Dei arcana conscendunt, vel tanquam in orio expēdunt, quid fa- ctu sit possibile. Sed votorum feruore interdū celeres ferantur. Sic Moses petiit deleri de libro vitæ. Sic Pau- lus petiit anathema fieri. Non fuit igitur hæc, medita- ta Christi oratio, sed vis & impetus doloris subitam ei vocem extorsit cui statim addita fuit correctio.]

Deinde multum timoris & tristitiæ procellas susti- nuisse existimat, ut iā docui. Deniq; omnia quæ attul- lit, eo pertinent, ut natura aliquid precatōni Christi defuisse demonstret, ut ex ante dictis est manifestum. Nunc vero postquam multa cōtra Christum blasphem- ma dixit. Tandem negat eum ex nobis æstimandum, quod est verissimum, sed a Caluino non seruatiū. Mo- net nō intelligere nos affectuum feruorem cum tem- perie, quæ in Christo fuit; at paulo ante dixerat, [Non apparet placidam illam moderationem. Impetu do- loris vocem extortam, cui fuerit addita correctio, ab- lata memoriā cœlestis decreti, caliginem oculis ob- ductam, votum subitū excidisse, caligatum ac re- uocatum, Christum inter fructus tentationum vacil- lare.] Hæc similiaque ostendunt, nullam temperiem perfectā affectuum in Christo Caluinum agnoscere.

QVÆSTIO II.

Quid ex hoc loco Patres probarint?

§. 1. S. Ambrosius ex hoc loco probat, Christum humanā naturam suscepisse, ut etiam animā assumpse- rit. l. de incarnatione c. 7. Nam cum illud quod ait Domi- nus: Tristis est anima mea usque ad mortē, & infra: Pater meus si possibile est, transire a me calicē hunc: sed tamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis: non ad Sp. S. confessionem sed ad rationalis assumptionem animæ, & naturæ humanæ refertur affectus; con- sequens est, ut per assertionem Domini Sacramenti, & pleni- tudinem naturæ humanæ fuisse astruamus in Christo & ab in- firmitatū præiudicio Spiritum S. separemus. Non est enim ob- noxiū infirmitati, qui non est obnoxius passioni. Quæro igitur quæ ratione animam putent quidā a Domino Iesu, non esse sus- ceptā. an quia metus est, ne sensu Christus laboretur humano?

§. 2. Athanasius ita humanam ab eo naturam esse assumptam, ut Christo fuerint duæ volūrates, quo ar- gumento etiam vsi sunt posteri contra Monothelitas. Et quum inquit Petrus, pro certo habeat vnica domus Israel, quod Deus hunc Iesum Dominū & Christum fecerit, quem cru- cifixistis: Non ibi de diuinitate eius verba facit, cum asserit eum Dominum & Christum a Deo factum esse, sed de humanitate eius quæ est vnica Ecclēsia: ea enim in eo, & dominatur & regnat. Et ex quo ille crucifixus est, etiam illa inmundā ad regnū cœlorum existimatur, ut regnauerimus cū illo, qui ea de causa se ipsum enacuauit & assumpsit seruilem speciem. Verbum enim qui

qui & Filius Dei, semper erat Dominus & Deus, neq. post crucem factus est Dominus & Christus, sed vt prædixi humanitate eius diuinitas fecit Dominum & Christum. Quum igitur dicit. Pater si possibile est, transeat à me calix iste, verumtamen non mea voluntas fiat, sed tua: Spiritus enim promptus caro infirma est: duas voluntates tibi ostendit: alteram humanam, quæ est carnis, alteram diuinam. Siquidem diuina natura prompta est, humana vero ob imbecillitatem deprecatur passionem.

§. 3. Idem Arianos confutat orat. 4. contra eos: Illi enim Deum esse negabāt. Sed illi rursus deorsumq. circūcursitantes & quasi inde Heresin suam constituere possint. Ecce inquit lacrymatus est, dixitq. Spiritum suum turbatum esse deprecatusq. est, vt calix transiret: quomodo igitur is, qui ista locutus est Deus fuerit: aut verbū Patris. Quib. ille respondet. Scripta sunt ista quidem, quod sterneret, & Dei perduelles, & quod turbatus fuerit, dixeritq. Deus meus, Deus meus, vt quid me dereliquisti? &c. Transeat à me calix iste. Scripta inquam sunt ista, quis negat? Sed ego vellem vicissim & vos respondere: nam singula vestra elidenda sunt. si homo merus est, qui ista loquitur: lacrymetur & horreat mortem, vt homo: si autem verbum est in carne (nam eadem dicere non debemus grauari,) qui potuit Deus timere: aut vnde mortem timeret, quum ipse vita esset, & hocq. morte liberaret: aut qua ratione dicere posset, ne timeatis eos qui corpus occidunt, si ipse timebat: aut quomodo cum Abraham colloquium conferens ita locutus est: Noli timere, quia ego tecum sum. Moysesq. audacia corroborans contra Pharaonem, aut verba faciens cum Iesu Naue, ausus est dicere, Fortificare & vir esto: cum ipse expauerit Herodem & Pilatum & cū alijs opitulatorem se præbuisse ne metum conciperet: Dominus enim inquit adiutor meus, non timebo quid mihi faciat homo? si ipse, qui Dominus est mortaliū, mortales præfides expauerit? & vadens contra mortem, mortem exhorruerit? Qui (Quæso) non absurdum impiumq. hunc dicere mortem aut infernum exhorruisse, ad cuius conspectum ianitores inferorum, metu se contraxerunt: Quod si pro vestra opinione expauerit verbum: cur quum multo ante denunciaret sibi à Iudeis insidias fieri, non mature in fugam sese abripuit? Sed contra, quum ad mortem quæreretur, semetipsum voce indicauit. Ego sum inquit: poterat enim non mori. Vt ipse professus est cum diceret, Habeo potestatem deponendi animam meam, & habeo potestatem resumendi eam, & nullus eam auferet à me. Verum ista quæ exprobratis non propria sunt naturæ verbi, in quantum verbum est, sed eatenus eius sunt, quatenus verbum in carne erat, quæ istiusmodi affectus patiebatur, & Christi perduelles ingratiq. Iudei. Quippe cum ista referantur acta non ante carnem sumptam, sed tum denique cum verbum iam caro factum esset, & homo iam existeret. Tum demum inquam scriptum est eum ista humanitus dixisse, quamuis interim & Lazarum à mortuis excitauit, & ex aqua vini fecerit & cæco à natura visum restituerit.

Caluini
Ariani.

Plane eodem modo, quo nūc Caluiniani, ita olim Ariani contra Christū disputabant. Illi Deum ex proposito negabant, nostri sectarii dum hominē errantē, & moderationis expertem fingūt, etiam Deum negare coguntur. atq. ita in Arianismū reuoluuntur. Fieri enim non potest, quin si humanitas corrigenda committat, quin in Deum defectus conferatur. Omnes enim actiones Christi Domini, cum sit persona diuina, dignitatem ab ea sortiuntur, vt malæ esse non possint. Sunt autē actiones vt aiunt suppositoriū, seu τὰς ἐκτετακέναι, vt Græci dicunt. Si igitur Christus castiganda, corrigenda, reuocanda, immoderata vel agit vel dicit: Deus seu persona diuina ista agere, vel dicere cēsetur. Hinc etiam docent Theologi, ne absoluta quidem Dei potentia esse posse in Christo peccatum. Idq. tam de habituali, quam actuali peccato verum esse. Sequeretur enim consequentia firma, Deum fore peccatorem. Naturam igitur, q̄ diuina hypostasis ad vnionē personæ assumptæ, necessario gratia auxilioq. gubernat, vt omnia acta & dicta grata sint, & peccare nō possit. Qui igitur Christo motus & impetus tribuit, in quib. placida moderatio nō sit, eadem ille operā vnionem

hypostaticam & incarnationis & conomiam distulit. Ex eadē itaq. pharetra sunt tela Arianorum, & Caluinianorum: Ariani exclamant; Expauit, timuit, non ego Deus. Caluini; Elocutus est corrigenda. Oblitus est decreti Dei. Officium detre & auit, ex quo sequitur, ergo Deus. Arianos refutat Athanasius orat. 4. contra eos. De eo porro quod dixit, Si possibile est, transeat à me calix iste. Disce eum q̄ ista loquitur ante Petro inuocasse, vt diceret eum ea non sapere quæ Dei, sed quæ hominū essent. In ratiō erat hoc ipsum quod deprecabatur, vt qui eius rei gratia venerat. Caterum, vt eius erat id velle, qui ea de causa venerat, ita carnis erat expauescere, ac proinde vt homo hanc vocem edidit, vtrumq. tamē ab eo dicebatur, vt ostenderet se Deum esse, quatenus mortem volebat: hominem a. quatenus carnem gestaret metu concitāt. propter quā attemperauerat suam voluntatem humana infirmitati, vt metu mortis abolito audacem redderet hominem aduersus mortem. Ecce tibi rem plane admirabilem: quem enim veluti per passionem loqui existimēt Christi perduelles, ille alios homines incōsuetū aliqui pauiore interitus reddidit. Certe Beati Apostoli postea istinc animati, ita mortem contempserunt, vt non curarint Iudices, à quibus damnabatur, sed obediendum esse potius Deo quam hominibus. Alij cum Martyres ea fiducia audaciaq. fuere, vt crederent sese potius al vitam transire, quam mortem sustinere. Qui (Quæso) non absurdum fuerit famulos verbi de fortitudine admirationi esse. Verbo autem ipsi timiditatem ascribere, cuius vi & opituli mortem vili penderunt. Caterum ex sanctorum Martyrum interantissimū proposito & fortitudinē ostenditur. Deum enim fuisse in timore sed nostrum illum fuisse timorem, quem Iesus Saluator. Vt enim morte mortem abrogauit, & humanitatem humanitatis solito pauore nostram ademit, itaq. effecit, ne homines mortem timerent. Ista igitur simul & dixit & egit, quia humana erant, vt hanc vocem ederet. Transeat à me calix iste, & cur me dereliquisti? Sed tamen diuinitas illi solis deliquium induxit, & mortuos excitauit. Rursus humanitus inquit, nunc anima mea turbata est: illud autem diuinitus dixit. Potestatem habeo vt ponam animam meam, & potestatem habeo. Vt sumam illam:

Hæc Athanasius, nō vt ostendat, nō fuisse in Christo tristitiam, & timorem. Sed vt probet, non infirmo, & inuito, ab aliquo potentiore malo fuisse in cūsum. Plane eodem tendit argumētum Caluini. Nec potest negari consequentia, vt facit Athanasius. Non dicendum est, Deum correxisse, reuocasse, castigasse, quæ subito exciderunt, sicut dicimus per idiomatum communicationē, Deum mortuum esse, passum esse.

§. 4. Athanasius loco citato & Tert. contra Marcionem multis offendere conatur, hominem, non deitatem esse passum, tum enim iam ceperant germina Theopaschitarum. Vide etiam Epiph. contra Arianos. & Bellar. l. 4. c. 8. & c. 5.

VERSUS 41.

Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem, Spiritus quidem promptus caro autem infirma.

QVÆSTIO I.

Quomodo Spiritus promptus, caro infirma? §. 1. Post orationē redit ad discipulos, & inuenit eos dormientes, Græcè κοιμῶνται, & λέγονται, in præteritū vtrumq. Petri præcipiē appellat, qui animos respondet. Vigilantia eos admonet, ne intrent in tentationē, ne absorbeantur à tentatione vt peccent. Recte Amb. de parad. c. 4. Nullū nisi qui vigilaret, sic carū esse debere demonstrat. Porro spiritum promptū, carnem infirmam esse admonet. Duæ a. interpretationes adferuntur. Amb. in c. 8. Rom. Vt in Spiritu Deum, in carne vero hominem significat, eodem modo ante interpretatus est Athanasius. Syrus pro carne dixit τὸ σῶμα, pagra, corpus.